

**ΣΧΟΛΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ
61^η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ**

**ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ
«Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΗΝ
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ»**

ΑΠΟ

ΜΥ/ΕΥΠ/Α΄ ΚΑΣΑΠΑΚΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ

ΜΑΙΟΣ 2009

**ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ**

*Η ελευθερία είναι δυνατή μόνο εν δημοκρατία
(Πλάτ. Πολ.562)*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ :

1. Η έννοια της ελευθερίας-στις δυτικού τύπου κοινωνίες, όπου υπάρχει ελεύθερη αγορά - έχει διασφαλιστεί τόσο ως φιλοσοφική έννοια όσο και θεσμικά, όμως στην καθημερινή πρακτική αντιμετωπίζει συνεχώς νέους κίνδυνους, διότι «η απόλυτη ελευθερία θεωρείται από την κοινωνία ουτοπία και έρχεται σε αντίθεση με την ασφάλεια, που αποτελεί το ιδανικό μιας κοινωνίας απολύτου ελέγχου»¹. Στην παρούσα φάση, οι έννοιες «**ασφάλεια ή ελευθερία**», λειτουργούν όχι απλά ανταγωνιστικά αλλά συγκρουσιακά. Η όποια επιλογή της κρατικής εξουσίας ανάμεσα στις δύο έννοιες έχει κόστος: Η επιδίωξη της μέγιστης δυνατής ασφάλειας δεν μπορεί παρά να θίξει ένα μέρος από την ελευθερία. Η προσήλωση στην ελευθερία όπως τη βιώνουν οι δυτικές κοινωνίες, ιδίως μετά τη θέσπιση και εφαρμογή της **Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**², μοιραία αποδυναμώνει ένα μέρος της κατασταλτικής εξουσίας για την αντιμετώπιση πάσης φύσεως εγκλημάτων, αφήνοντας ως ένα σημείο ευάλωτη την κοινωνία σε προσβολές των ατομικών και των κοινών έννομων αγαθών της. Αν επιδιώξουμε μια κοινωνία απόλυτα ασφαλή, είναι βέβαιο πως θα αλλοιωθεί ο φιλελεύθερος χαρακτήρας της. Αλλά και η διατήρηση αυτού του χαρακτήρα, με συνέπεια και όχι κατ' επίφαση, αλλοιώνει τελικά το βασικό στοιχείο της ανθρώπινης συνύπαρξης σε κοινωνικούς σχηματισμούς, που είναι η ειρηνική και ασφαλής διαβίωση.

2. Στη σύγχρονη **πληροφοριοποιημένη κοινωνία**, όπου η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας αποτελεί νομοτέλεια που δεν ανακόπτεται, με την τελειοποίηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών της κινητής τηλεφωνίας, των πληροφοριακών συστημάτων, αλλά και την εκρηκτική ανάπτυξη του Διαδικτύου(Ίντερνετ), **βασικό στοιχείο κάθε δημοκρατίας αποτελεί το δικαίωμα στην κοινωνία της γνώσης και στην πληροφόρηση**³ πλην όμως η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας θα πρέπει να μεγιστοποιεί τα οφέλη και να ελαχιστοποιεί τους κινδύνους για τον άνθρωπο και την κοινωνία. **Η ελευθερία της πληροφόρησης λειτουργεί ως ανασχετικός παράγοντας στην προστασία των προσωπικών δεδομένων**⁴, η οποία επιβάλλει φραγμούς στη συλλογή και επεξεργασία τους, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, όπως νόμος ορίζει, καθώς η εφαρμογή των **νέων τεχνολογιών** παρέχει δυνατότητες που θίγουν την

¹ Ν. Λυγερού, περί Ελευθερίας, www.lygeros.org

² Το πρώτο σε διεθνές επίπεδο, νομικά δεσμευτικό κείμενο για την παραπάνω προστασία υπήρξε η Ευρωπαϊκή Σύμβαση υπ' αριθμ.108/1981 του Σ. Ε για «την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα», η οποία κυρώθηκε στην Ελλάδα με το Ν.2068/1992, ΦΕΚ Α', Αρ. Φύλλου 118/9.7.92, ενώ στις 8.11.2001 τέθηκε προς υπογραφή το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αρ.181, που αποβλέπει στη βελτίωση των μεθόδων εφαρμογής της Σύμβασης.

³ Ελλ. Σύνταγμα, άρθρο 5^Α&1,&2, 14&1 του Σ σε συνδυασμό με άρθρο 5&1 του Σ καθώς και 10&1 του ΕΣΔΑ.

⁴ Με τον όρο «προστασία των προσωπικών δεδομένων» δεν νοείται η προστασία φυσικών δεδομένων, που αποτελεί αντικείμενο συγκεκριμένου κλάδου της επιστήμης πληροφοριών, του κλάδου της ασφάλειας πληροφοριών, αλλά η προστασία της ιδιωτικής ζωής. Βλ. Π Περάκης, Η Προστασία της ιδιωτικής ζωής από τις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνίας σε ΕΠΥ, Ασφάλεια Πληροφοριών, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών 1995, Αθήνα, σελ.330

προσωπικότητα και ιδιωτική ζωή⁵ του ατόμου. Η ευχέρεια συλλογής μεταβίβασης, επεξεργασίας και προσαρμογής των ψηφιακών πληροφοριών απαιτεί λύσεις για την προστασία των **προσωπικών δεδομένων⁶** έναντι της ελεύθερης πρόσβασης σε αυτά. Χωρίς νομική εξασφάλιση, αφενός ο φιλελεύθερος χαρακτήρας της τεχνολογικής ανάπτυξης διακυβεύεται, αφετέρου ο άνθρωπος υποβιβάζεται σε «αντικείμενο» της πληροφορικής διαδικασίας.

3. Ο ρόλος των Ανεξαρτήτων Αρχών ελέγχου που προβλέπονται από όλες τις ευρωπαϊκές νομοθεσίες είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την προστασία της αξίας του ανθρώπου και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας⁷ στην κοινωνία της πληροφορίας. **Η καθιέρωση της «Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα»** στη χώρα μας εξυπηρετεί μεταξύ άλλων και αυτό το σκοπό. Παράλληλα γίνεται συστηματική προσπάθεια κατοχύρωσης των ατομικών ελευθεριών και επιχειρείται -όπως σε όλες τις χώρες της Ε.Ε.- η οριοθέτηση της λειτουργίας των κρατικών υπηρεσιών που ασχολούνται με **καταγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**, ώστε η καταγραφή αυτή να μη ξεπερνά τα όρια που θέτει ο νόμος και να αποβλέπει στην **εξυπηρέτηση κρατικών και εθνικών συμφερόντων**. Έτσι **αφενός η ανάγκη του κράτους για πληροφόρηση** μπορεί να ικανοποιηθεί εφόσον τηρούνται οι νομικές προϋποθέσεις και οι αρμόδιοι κρατικοί λειτουργοί λειτουργούν αυστηρά στα πλαίσια της αποστολής τους, **αφετέρου η ενεργή επαγρύπνηση της δικαστικής εξουσίας, η προσοχή και η επαγρύπνηση των ίδιων των πολιτών και ο αυστηρός έλεγχος των εμπλεκόμενων υπηρεσιών από θεσμικά κατοχυρωμένα όργανα, μπορούν να εξασφαλίσουν ικανοποιητικό εύρος ελευθεριών και προστασίας των «προσωπικών δεδομένων»** από καταχρήσεις και αυθαιρεσίες **τόσο ιδιωτικών πληροφοριακών οργανισμών όσο και κρατικών λειτουργιών.**

4. Για την προσέγγιση του θέματος της παραπάνω διατριβής καταβλήθηκε προσπάθεια να αναλυθούν: Τα ατομικά δικαιώματα και οι περιορισμοί των ατομικών ελευθεριών στο **Κεφ. Α΄**, τα χαρακτηριστικά της Κοινωνίας της Πληροφορίας, οι κίνδυνοι από την ανάπτυξη των τεχνολογιών της πληροφορικής και οι κίνδυνοι από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο **Κεφ. Β΄**, το νομικό πλαίσιο προστασίας στο **Κεφ. Γ΄** και ανάλυση της **ΑΠΔΠΧ** στο **Κεφ Δ΄**. Τέλος με τα **Συμπεράσματα**, επιχειρείται μια συνολική εκτίμηση του θέματος, ενώ στο Παράρτημα Α΄ παρατίθενται η βιβλιογραφία και στα υπόλοιπα Παραρτήματα Β΄, Γ΄, Δ και Ε΄ παρατίθενται οι νόμοι. Συγκεκριμένα στο **Β΄ η Οδηγία 95/46 του ΕΚ / 1995, στο Γ΄, ο Ν. 2472/1997, στο Δ΄ ο Ν. 3471/2006 με όλες τις τροποποιήσεις του Ν. 2472/97** και την έκθεση Πεπραγμένων του **2007 της ΑΠΔΠΧ**. Λόγω του όγκου της νομοθεσίας Σένγκεν(185 σελ), η εν λόγω Συνθήκη βρίσκεται μόνο ηλεκτρονικά στο διανεμηθέν CD.

Ολοκληρώνοντας την εισαγωγή μου θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες στους καθηγητές της Σχολής και ιδιαίτερα στον επιβλέποντα Καθηγητή, Κο Γ. Αντωνόπουλο, για το ενδιαφέρον του και τις πολύτιμες υποδείξεις του στην εκπόνηση της διατριβής μου.

5. Ελλ. Σύνταγμα άρθρο 9&1 όπου « η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη», Περί δικαιώματος ιδιωτικού βίου, βλ. Π. Περάκης, σελ. 331-332 και Thomas Cooley(1888),ορισμός του ιδιωτικού βίου(privacy is the right to be alone)

⁶ Ελλ. Σύνταγμα άρθρο 9Α «Προστασία Προσωπικών Δεδομένων»

⁷ Ελληνικό Σύνταγμα άρθρο 5&1 «Περί ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας», διάταξη που κατοχυρώνει όχι μόνο την ελευθερία δράσης αλλά και απραξίας του ατόμου. Βλ. Αθ. Ραΐκου, Παραδόσεις Συναγματικού Δικαίου σελ. 97-99

ΣΚΟΠΟΣ:

Σκοπό της παρούσας διατριβής αποτελεί η ανάλυση των κινδύνων από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κατά συνέπεια , θέματα που αφορούν στο αν χρήζει προστασίας η προσωπικότητα και η ιδιωτική ζωή στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

α. Το νομικό πλαίσιο περί προστασίας της προσωπικότητας και ιδιωτικής ζωής να διευρύνεται εξαιτίας της διεύρυνσης των κινδύνων από την παραβίαση της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής.

β. Οι έννοιες Προστασία, Προσωπικότητα, Ιδιωτική ζωή, Δεδομένα Προσωπικού Χαρακτήρα, Επεξεργασία και Κοινωνία της Πληροφορίας να συνεχίσουν να έχουν διεθνή προβολή.

γ. Η υπάρχουσα ισορροπία δυνάμεων και η συμβολή των κρατών ως κύριοι δρώντες και διαμορφωτές του διεθνούς γίνεσθαι και της διεθνούς πολιτικής να παραμείνει αμετάβλητη.

δ. Οι συμβαλλόμενες χώρες – μέλη να συνεχίσουν να δεσμεύονται στα Διεθνή Σύμφωνα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και να σέβονται, να διασφαλίζουν και να προβαίνουν σε βήματα για την πλήρη πραγμάτωση των ατομικών δικαιωμάτων της προσωπικότητας και ιδιωτικής ζωής.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ (ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥΣ)

Τα ατομικά δικαιώματα ή ατομικές ελευθερίες αναγνωρίζονται και κατοχυρώνονται από τα Συντάγματα του 1975, 1986 και την τροποποίηση του Συντάγματος το 2001, του οποίου το δεύτερο μέρος, σελίδες 10-32, άρθρα 4-25¹ αφορά στα «Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα». Σε σχέση με άλλα που αναγνωρίζει η ισχύουσα νομική τάξη θεσπίζονται απευθείας από το Σύνταγμα και λέγονται συνταγματικά και ως εκ τούτου έχουν περιβληθεί με αυξημένη νομική ισχύ.

Με την αναθεώρηση του 2001 υποστηρίχτηκε ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις δεν προσέφεραν ωστόσο επαρκή συνταγματική βάση έναντι της προστασίας προσωπικών δεδομένων καθώς οι ρυθμίσεις αυτές απηχούν μια αμυντική-αρνητική διάσταση των προαναφερθέντων δικαιωμάτων, δηλαδή συνιστούν μια επιταγή παράλειψης που απευθύνεται σε τρίτους. Η ταξινόμηση όμως, αυτών των δικαιωμάτων από τον συντακτικό νομοθέτη δεν ανταποκρίνεται σήμερα στην ένταση και διάδοση της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων και αυτό γιατί δεν λαμβάνει υπόψη ότι η απόλυτη απαγόρευση δεν παρέχει συνταγματικά ικανοποιητικές λύσεις στις περιπτώσεις που η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων υπηρετεί την άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα της πληροφόρησης.

Πέρα από τη συνταγματική πρόβλεψη υπάρχει και περαιτέρω νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων², καθώς η Ελλάδα υπήρξε από τις πρώτες χώρες που μετέφεραν την Κοινοτική Οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο. Ωστόσο υπάρχουν και άλλες προγενέστερες ή μεταγενέστερες ρυθμίσεις που είτε άπτονται άμεσα ή έμμεσα της προστασίας προσωπικών δεδομένων, όπως τα άρθρα 57-59 του Αστικού Κώδικα για την προστασία της προσωπικότητας (ή των στοιχείων αυτής όπως το όνομα, η εικόνα κλπ) ή τα άρθρα για την προστασία της σφαιράς του απορρήτου (άρθ.248-370 του Ποινικού Κώδικα) ή παραπέμπουν στον Ν.2472/97 για την παροχή εγγυήσεων στην περίπτωση της προστασίας προσωπικών δεδομένων, όπως ο Ν.2928/01 που αφορά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, ο οποίος περιέχει μεταξύ των άλλων και τις ρυθμίσεις που αφορούν την ανάλυση DNA για τη διαπίστωση της ταυτότητας υπόπτου για τέλεση ορισμένων εγκληματικών ενεργειών ή το Π.Δ.131/2003 που προσαρμόζει στην ελληνική έννομη τάξη την οδηγία 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ (Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ-ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ)

Σε νομοθετικά κείμενα και στη θεωρία που υπάρχει στη βιβλιογραφία συχνά παρατηρείται η ταυτόχρονη χρήση και εναλλαγή των όρων **δεδομένο** και **πληροφορία**. Έτσι το ερώτημα που γεννιέται σχεδόν αυτόματα είναι το εξής: Ποια η σχέση μεταξύ δεδομένου και πληροφορίας; Είναι έννοιες ταυτόσημες ή συνώνυμες ή μήπως πρόκειται για μία σχέση γένους και είδους; Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι το δεδομένο καθιερώθηκε ως ξεχωριστός όρος σε συνάρτηση με την

¹ Άρθρα του Ελληνικού Συντάγματος 4¹:ισότητα των Ελλήνων,5¹:ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας,5³:προσωπική ελευθερία,5⁴&1:το δικαίωμα στην πληροφόρηση,5⁴&2:το δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας,6 :η προσωπική Ασφάλεια,8:το δικαίωμα του νόμιμου δικαστή,9:το άσυλο της κατοικίας και το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής,9^Α:η προστασία των προσωπικών δεδομένων,19:το απόρρητο των επιστολών και η λειτουργία ανεξάρτητης Αρχής για το απόρρητο κ.α

² Νόμος 2472/97 (σε εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας 95/46/ΕΚ)

επεξεργασία δεδομένων και κυρίως με την ανάπτυξη και διάδοση της αυτοματοποιημένης διαδικασίας επεξεργασίας δεδομένων. Έτσι το **δεδομένο** ορίζεται ως ένας τεχνικός όρος και ως στοιχείο μιας **επεξεργασμένης** πληροφορίας. Σύμφωνα δε με μια άποψη το δεδομένο διακρίνεται από την πληροφορία κυρίως από ποσοτική άποψη: το δεδομένο συνιστά μικρότερη μονάδα πληροφορίας. Αυτό όμως δεν σημαίνει αυτονόητα ότι η **πληροφορία** συνιστά μια **πολλαπλότητα δεδομένων**. Συναφής είναι η θεώρηση ότι το **δεδομένο** είναι ένα είδος **πρώτης ύλης** από την οποία προκύπτει η πληροφορία ως **ολοκληρωμένο προϊόν**. Αντίθετα η έννοια **πληροφορία** παραπέμπει αυτόματα στην **πληροφοριακή αξία** της ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο με το **δεδομένο** καθώς στην έννοια του τελευταίου προσδίδεται μια ουδετερότητα όσον αφορά τον σκοπό, ενώ η έννοια της **πληροφορίας συσχετίζεται με την χρησιμότητά της**.

Η επεξεργασία προσωπικών πληροφοριών αποκτά νέες ποσοτικές και ποιοτικές διαστάσεις υπό το φως της μετάβασης από την παραδοσιακή παροχή διοικητικών υπηρεσιών και λειτουργία διοικητικών αρχών στην ηλεκτρονική διοίκηση και διακυβέρνηση. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται προγράμματα που αφορούν την γενίκευση των **on-line** διοικητικών διαδικασιών, ηλεκτρονικές συναλλαγές και πράξεις και αντίστοιχα αυθεντικοποίηση μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών υπογραφών, χρήση μεθόδων κοινής χρήσης δεδομένων (**data sharing**) και διασύνδεσης αρχείων, η χρήση **smart cards** που ενσωματώνουν πληθώρα προσωπικών δεδομένων για διοικητικούς σκοπούς. Όλες αυτές οι εξελίξεις εγείρουν με τρόπο επιτακτικό τα ζητήματα ρύθμισης της χρήσης των προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο της διοίκησης. Η πληροφορική τεχνολογία, αφενός διαμορφώνει νέες εξελίξεις³ αφετέρου νέα προβλήματα⁴. Συνεπώς μπορεί να αποτελέσει και δυνατότητα καταχρηστικής αξιοποίησης προσωπικών πληροφοριών και να οδηγήσει σε καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Με την λήψη αποτελεσματικών προγραμμάτων προστασίας των πληροφοριών εξασφαλίζεται το δικαίωμα της ασφαλούς χρήσης, κυρίως στο διαδίκτυο, όπου οι νέες δυνατότητες συνδυάζονται με σοβαρούς κινδύνους για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Η απόσταση προστασίας με την τεχνολογική ανάπτυξη πρέπει να είναι αντιστρόφως ανάλογοι όροι. Οι νέες τεχνολογίες παράγουν ποσοτικά και ποιοτικά νέες προκλήσεις έναντι των οποίων ο εσωτερικός και ο διεθνής νομοθέτης οφείλει να αγγυπνεί, να προσαρμόζεται και να ανταποκρίνεται.

Η ανθρώπινη προσωπικότητα, η ανθρώπινη ύπαρξη κατατέμνεται σε τρεις σφαίρες: **στην ατομική, την ιδιωτική και την απόρρητη ή μυστική**. Στην **ατομική σφαίρα** προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της προσωπικότητας ενός ανθρώπου σε σχέση με τον κοινωνικό τους περίγυρο (π.χ. κοινωνική και επαγγελματική δραστηριότητα). Στην **ιδιωτική σφαίρα** προσδιορίζονται οι δραστηριότητες ενός προσώπου, οι οποίες είναι προσιτές μόνο σε στενό κύκλο προσώπων και σε τρίτους υπό προϋποθέσεις. Τέλος ως **μυστική ή απόρρητη σφαίρα** προσδιορίζεται το πεδίο της ανθρώπινης προσωπικότητας, στο οποίο ένας άνθρωπος επιτρέπει την πρόσβαση μόνο υπό εξαιρετικές περιστάσεις σε ιδιαίτερα στενό κύκλο προσώπων.

Τα ατομικά δεδομένα διαχωρίζονται σε δεδομένα **προσωπικού χαρακτήρα (δηλαδή κάθε πληροφορία που αναφέρεται σε κάποιο πολίτη)** και **ευαίσθητα δεδομένα** (δηλαδή τα δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα

³ Οι δυνατότητες της σύγχρονης τεχνολογίας διαχέονται σε όλη την υφήλιο και διαπερνούν τα σύνορα των Κρατών. Λόγω δε της παγκοσμιοποίησής τους επιφέρουν αλλαγές στις διεθνείς σχέσεις.

⁴ Από τις συνεχείς τεχνολογικές εξελίξεις, μεταβάλλεται και το αξιακό σύστημα ενώ δημιουργούνται κοινωνικές αντιδράσεις λόγω της σύγκρουσης των προβλημάτων για τα οποία δεν υπάρχει άμεση και καθολικά αποδεκτή λύση.

πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και τη ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες.

Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Οι κίνδυνοι που απειλούν τα Πληροφοριακά Συστήματα(ΠΣ) είναι πολλοί και τα θέματα ασφάλειας και προστασίας δύσκολα. Το ΠΣ διαφοροποιείται από την Τεχνολογία της Πληροφορικής και την Τεχνολογική Υποδομή και είναι λάθος να ταυτίζονται. Έτσι, ένα πακέτο λογισμικού (S/W) είναι Τεχνολογική Υποδομή. Ενταγμένο όμως μέσα στο πλαίσιο λειτουργίας ενός γραφείου με τους υπαλλήλους, τις διαδικασίες και το περιβάλλον του οργανισμού, είναι ΠΣ. Μόνο η παραδοχή αυτή, μπορεί να ερμηνεύσει γιατί, το ίδιο ακριβώς πακέτο λογισμικού, εγκατεστημένο σε οργανισμούς της ίδιας μορφής, δίνει συχνά διαφορετικά αποτελέσματα. Συνοπτικά : Πληροφοριακό Σύστημα (ΠΣ) = Τεχνολογική Υποδομή + Οργάνωση.

Τα ΠΣ θα πρέπει να προστατεύονται από τις κάθε μορφής απειλές, χωρίς όμως, ταυτόχρονα, η προστασία αυτή να εμποδίζει τη ροή των πληροφοριών. Κάθε σύστημα όσο και καλά σχεδιασμένο να είναι, έχει αδυναμίες και υπόκειται σε απειλές. Η πολιτική ασφάλειας (security policy) του κάθε οργανισμού έχει στόχο να ελαχιστοποιήσει τις αδυναμίες με την λήψη αποτελεσματικών αντίμετρων. Ο όρος «διαχείριση κινδύνων» (risk management) χρησιμοποιείται αντί του όρου «ανάλυση κινδύνων» (risk analysis). Η διαχείριση κινδύνων είναι η τεχνική που χρησιμοποιείται από ειδικούς της ασφάλειας ΠΣ προκειμένου να διερευνήσουν τη σκοπιμότητα εφαρμογής αντιμέτρων⁵. Ο όρος ασφάλεια μπορεί να ορισθεί ως εξής:

- Ασφάλεια ενός ΠΣ, ορίζεται η ιδιότητα του συστήματος να εξασφαλίζει εμπιστευτικότητα(confidentiality),ακεραιότητα (integrity),και τη διαθεσιμότητα των πόρων και των πληροφοριών που διαχειρίζεται το ΠΣ (availability).

- Ασφάλεια Πληροφοριών, σημαίνει προστασία της εμπιστευτικότητας (confidentiality),ακεραιότητας (integrity),και διαθεσιμότητας(availability), της αυθεντικότητας (authenticity),της εγκυρότητας(validity) αλλά και του ΠΣ.⁶

Η Ασφάλεια και προστασία μπορεί να επιτευχθεί :

-με την ανάπτυξη τεχνικών και μεθοδολογιών ικανών να εγγυηθούν ότι τα αυτοματοποιημένα ΠΣ καλύπτουν όλες τις τεχνικές προδιαγραφές που έχουν τεθεί και αφορούν την ασφάλειά τους.

-με τη συστηματική παρέμβαση των κοινωνικών ομάδων και την αξίωση θεσμικής εξασφάλισης, με τους μηχανισμούς της νομοθετικής εξουσίας, των δικαιωμάτων των πολιτών και των στόχων του κοινωνικού συνόλου.

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η συρρίκνωση της ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου

Η συρρίκνωση της ιδιωτικής σφαίρας δημιουργείται από επέκταση του Διαδικτύου και καθιέρωσή του ως καθολικό μέσο μετάδοσης της πληροφορίας. Μεγάλος αριθμός websites απαιτεί από τους επισκέπτες του προκειμένου να

⁵ Βλ. Διαχείριση κινδύνων ΠΣ, Σωκράτης Κ. Κάτσικας, από το βιβλίο Ασφάλεια Πληροφοριών, εκδόσεις νέων τεχνολογιών, Αθήνα 1995.

⁶ Ασφάλεια στις τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών, Δημ. Γκριζαλης, εκδόσεις νέων τεχνολογιών, Αθήνα 1995.

εγγραφούν και να αποκτήσουν κωδικό πρόσβασης στο συγκεκριμένο ιστοχώρο να ανακοινώσουν τα προσωπικά τους δεδομένα⁷

Η συλλογή προσωπικών δεδομένων και η εμπορευματοποίησή τους

Η εμπορευματοποίηση και διακίνηση προσωπικών δεδομένων γίνεται με σκοπό την επιχειρηματική εκμετάλλευση από φορείς παροχής υπηρεσιών Διαδικτύου(Internet Providers) που προκύπτουν από τα ίχνη που αφήνει ο χρήστης κατά την περιήγησή του στο Διαδίκτυο, καθώς και από τη χρήση κατασκοπευτικού λογισμικού (spyware)⁸ όπως για παράδειγμα τα αυτοεγκαθιστώμενα αρχεία cookies, που δημιουργούνται από τον διακομιστή (server)ενός ιστοχώρου και αποθηκεύονται στο σκληρό δίσκο του υπολογιστή του χρήστη.

Η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής

Η ιδιωτική ζωή παραβιάζεται με το να θίγεται η ησυχία του ατόμου με ανεπιθύμητα τηλεφωνήματα ή με λήψη μη ζητηθείσας αλληλογραφίας /ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και να εντοπίζεται η γεωγραφική θέση των χρηστών της κινητής τηλεφωνίας με χρήση δορυφορικών συστημάτων.

Η εσφαλμένη πληροφόρηση

Η εσφαλμένη πληροφόρηση σχετικά με την οικονομική φερεγγυότητα και τη συναλλακτική συμπεριφορά ενός προσώπου ή η δημοσιοποίηση τέτοιων πληροφοριών για το παρελθόν του μπορεί να έχει δυσμενείς συνέπειες για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του⁹.

Ο εντατικός έλεγχος

Αφορά στον έλεγχο της συμπεριφοράς και της απόδοσης των εργαζομένων στον εργασιακό χώρο με συστήματα καταγραφής των τηλεφωνικών κλήσεων , της χρήσης Διαδικτύου, τις μετακινήσεις μέσα στους χώρους της επιχείρησης και άλλων δραστηριοτήτων που παραβιάζουν την ιδιωτική τους σφαίρα και προσβάλλουν την προσωπικότητά τους.

Η δυνατότητα άσκησης ελέγχου

Η δυνατότητα άσκησης ελέγχου μέσω της τεχνολογίας καλλιεργεί φόβο και αβεβαιότητα στον πολίτη που τείνει αν αντιμετωπίζει αρνητικά τις νέες τεχνολογίες. Σε ορισμένες χώρες οι κυβερνήσεις τείνουν να θεωρούν τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών ως μέσα ελέγχου των πολιτών παρά ως μέσα ενδυνάμωσής τους(π. χ Κίνα¹⁰)

Η δημοσιοποίηση ευαίσθητων δεδομένων

Η δημοσιοποίηση ευαίσθητων δεδομένων, όπως δεδομένων υγείας, φυλετικής ή εθνικής προέλευσης, πολιτικών φρονημάτων κ. α , μπορεί να έχει εξαιρετικά δυσμενείς συνέπειες για το άτομο πχ απομόνωση φορέων του Aids.

Η γενετική ανάλυση (DNA)

Πληροφορίες του τύπου γενετικής ανάλυσης μπορεί να χρησιμοποιηθούν για τον έλεγχο του ατόμου και την επέμβαση στην προσωπικότητά του (π. χ μια επιχείρηση

⁷ Βλ. Ιγγλεζάκη, Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003,σελ 9 «Οποιαδήποτε πληροφορία αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων ενώ δεν εμπίπτουν εδώ τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία».

⁸ Βλ. Ιγγλεζάκη , Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα, Εκδόσεις Σάκκουλα 2003,σελ 4

⁹ Π. χ εσφαλμένη αναγραφή στο διατραπεζικό σύστημα «Τειρεσίας» με αποτέλεσμα την απόρριψη από τράπεζα λήψης δανείου κλπ.

¹⁰COUNTRY REPORT CHINA, JANUARY 2009

να συλλέγει στοιχεία για την υγεία των εργαζομένων και να επιλέγει προσωπικό αποκλείοντας όσους είναι δυνατόν να προσβληθούν στο μέλλον από συγκεκριμένες ασθένειες)

Η μαζική συσσώρευση εξαιρετικά ευαίσθητων δεδομένων

Αυτού του είδους η μαζική συσσώρευση ενδεχομένως οδηγήσει σε κατάχρηση λόγω της ανεκτίμητης αξίας της συσσωρευμένης πληροφορίας

Τέλος η ανεξέλεγκτη ψηφιακή αναπαραγωγή, επεξεργασία και μετάδοση έργων απειλούν το τεκμήριο γνησιότητας, την εξουσία πατρότητας και ακεραιότητας ενός δημιουργού και καθιστούν δυνατή τη μαζική προσβολή έργων πνευματικής ιδιοκτησίας .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ (ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ)

Η ΕΕ, με την οδηγία 95/46/ 1995, καθόρισε τις γενικές αρχές, με τις οποίες προστατεύονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, και κάλεσε τα κράτη να συμμορφωθούν το αργότερο εντός τριών ετών¹¹.

Η Οδηγία εφαρμόστηκε στην Ελλάδα, με νόμο το 1997(2472/97), ο οποίος τροποποιήθηκε το 2000 και 2001¹² και το 2006(3471/2006)

ΑΝΑΛΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Κρίνεται σκόπιμο, όπως παρατεθεί **η ανάλυση ορισμένων βασικών εννοιών**, που εντάσσονται στο όλο νομικό πλαίσιο (Εθνικό και Κοινοτικό), ως συστατικών στοιχείων του ζητήματος (**Άρθρο 2**)

α)«**Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα**»:, κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων.

β) «**Ευαίσθητα δεδομένα**»:, τα δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και τη ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες.

γ) «**Υποκείμενο των δεδομένων**»:, το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός η περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.

δ)«**Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα**» («επεξεργασία»):, κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή,

¹¹ EUR-Lex - 31995L0046 - EL.mht

¹² Ν. 2472/97 Με ενσωμάτωση των τροποποιήσεων (ΦΕΚ 84/2000, ΦΕΚ 109^Α/2001)

η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.

ε) **«Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»** («αρχείο»):, σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, και τα οποία τηρούνται είτε από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο.

στ) **«Διασύνδεση»**:, μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στην δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας για άλλο σκοπό.

ζ) **«Υπεύθυνος επεξεργασίας»**:, οποιοσδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.

η) **«Εκτελών την επεξεργασία»**:, οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός.

θ) **«Τρίτος»**:, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας.

ι) **«Αποδέκτης»**:, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι.

ια) **«Συγκατάθεση»**:, του υποκειμένου των δεδομένων, κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή, και εν πλήρη επίγνωση, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα.

ιβ. **«Χρήστης»**:, Κάθε φυσικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, για προσωπικούς ή επαγγελματικούς σκοπούς, χωρίς να είναι απαραίτητα συνδρομητής της εν λόγω υπηρεσίας.

ιγ. **«Δεδομένα Κίνησης»**:, Τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της.

ιδ. **«Δεδομένα Θέσης»**:, Τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών και που υποδεικνύουν τη γεωγραφική θέση του τερματικού εξοπλισμού του χρήστη μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

ιε. «**Επικοινωνία**»: , Κάθε πληροφορία που ανταλλάσσεται ή διαβιβάζεται μεταξύ ενός πεπερασμένου αριθμού μερών, μέσω μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Δεν περιλαμβάνονται πληροφορίες που διαβιβάζονται ως τμήμα ραδιοηλεκτρονικών υπηρεσιών στο κοινό μέσω δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι πληροφορίες μπορούν να αφορούν αναγνωρίσιμο συνδρομητή ή χρήστη που τις λαμβάνει.

ιστ. «**Κλήση** »: , Σύνδεση που πραγματοποιείται μέσω μιας διαθέσιμης στο κοινό τηλεφωνικής υπηρεσίας που επιτρέπει αμφίδρομη επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο.

ιζ. «**Συγκατάθεση**», του Χρήστη ή του Συνδρομητή: Η συγκατάθεση του προσώπου που αφορούν τα δεδομένα.

ιη. «**Υπηρεσία Προστιθέμενης Αξίας**»: , Κάθε υπηρεσία η οποία επιβάλλει την επεξεργασία δεδομένων κίνησης ή δεδομένων θέσης πέραν εκείνων που απαιτούνται για τη μετάδοση μιας επικοινωνίας και τη χρέωσή της.

ιθ. «**Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο**»: , Κάθε μήνυμα με κείμενο, φωνή, ήχο ή εικόνα που αποστέλλεται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών, το οποίο μπορεί να αποθηκεύεται στο δίκτυο ή στον τερματικό εξοπλισμό του παραλήπτη έως ότου ληφθεί από τον παραλήπτη.

κ. « **Αρχή**»: , Είναι η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Οι σπουδαιότερες Ανεξάρτητες Αρχές , που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα είναι 1) Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοηλεκτρονικής (Ε.Σ.Ρ.), 2) Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π), 3) η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών, 4) η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και 5) ο Συνήγορος του Πολίτη.

Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα(ΑΠΔΠΧ)¹³

Παρουσίαση Έκθεσης Πεπραγμένων Έτους 2007 Αρχής Προστασίας Δεδομένων

Οι δραστηριότητες της Αρχής αφορούν κυρίως στην εξέταση καταγγελιών, προσφυγών και ερωτημάτων πολιτών και υπευθύνων επεξεργασίας, στη χορήγηση αδειών τήρησης αρχείων ευαίσθητων δεδομένων, διασύνδεσης αρχείων και διαβίβασης δεδομένων σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), στη διενέργεια διοικητικών ελέγχων αρχείων και επεξεργασιών, στη συμμετοχή σε επιτροπές της ΕΕ και νομοπαρασκευαστικές επιτροπές και στον έλεγχο του εθνικού τμήματος του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν.

Οι αρμοδιότητες της Αρχής είναι πολυσχιδείς και περιγράφονται στο άρθρο 19 του ν. 2472/97.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, στο πλαίσιο του προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας, ολοκλήρωσε, τον Δεκέμβρη του 2007, την πραγματοποίηση του Πληροφοριακού Συστήματος-Ηλεκτρονικού Κέντρου Εξυπηρέτησης, με σκοπό την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών προς το κοινό αλλά και τη βελτίωση της εσωτερικής της λειτουργίας. Το έργο βασίστηκε σε τεχνολογίες Διαδικτύου και ανοικτού λογισμικού και η υλοποίησή του διήρκεσε περίπου 2 έτη.

---

¹³ Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα , πέραν και επιπλέον της νομοθετικής πρόνοιας (ν. 2472/1997), έχει και τη συνταγματική της κατοχύρωση (άρθρο 9^Α), βάσει της τελευταίας συνταγματικής αναθεώρησης (2001).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοπροσδιορισμού του πολίτη αποτελεί τη βάση των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών: **κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να αποφασίζει ποιος θα γνωρίζει τι για εκείνον, πώς θα το χρησιμοποιεί και για ποιον σκοπό.** Τα τελευταία χρόνια, διάφορες πολιτικοοικονομικές και κυρίως τεχνολογικές εξελίξεις **δημιουργούν νέα δεδομένα και νέες προκλήσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής.**

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών τους αντιμετωπίζουν τα προσωπικά δεδομένα ως **οικονομικούς πόρους και προσανατολίζουν το μάρκετινγκ σε πολιτικές οι οποίες εξατομικεύουν την ομάδα-στόχο,** διευρύνοντας έτσι τους κινδύνους για την ιδιωτική ζωή.

Οι σχετικές με τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» ενέργειες των κυβερνήσεων οδηγούν συχνά στην υπονόμηση και στη χαλάρωση διαφόρων μέτρων προστασίας της ιδιωτικότητας.

Στο πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνίας της πληροφορίας, υιοθετείται η χρήση συστημάτων **ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ηλεκτρονικής υγείας και ηλεκτρονικού εμπορίου,** τα οποία έχουν τη δυνατότητα συλλογής και επεξεργασίας μεγάλου όγκου προσωπικών δεδομένων, καθιστώντας ευκολότερα δυνατή την παραβίαση της ιδιωτικής ζωής. Οι εξελίξεις στον τομέα των Τεχνολογιών των Επικοινωνιών και της Πληροφορικής (ΤΕΠ) καθιστούν σχεδόν αδύνατη τη συμμετοχή των πολιτών στη σύγχρονη κοινωνία χωρίς οι δραστηριότητές τους να αφήνουν «ηλεκτρονικά ίχνη», γεγονός το οποίο βαθμιαία οδηγεί στη συρρίκνωση της ιδιωτικής τους σφαίρας. **Η απώλεια ή η συρρίκνωση της ιδιωτικής σφαίρας μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου** και να το οδηγήσει στη διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης μορφής συμπεριφοράς «αποδεκτής» από τους άλλους. Αυτό είναι κρίσιμο για την ύπαρξη των δημοκρατικών κοινωνιών, καθότι αυτές στηρίζονται στον ενσυνείδητο, αυτόνομο και διαφορετικό πολίτη, τον οποίο δεν πρέπει να χαρακτηρίζει καμία ολοκληρωτικού τύπου συμπεριφορά, η οποία μπορεί να διακυβεύσει μακροπρόθεσμα τόσο την κοινωνική όσο και την οικονομική ανάπτυξη.

Μέσω του Διαδικτύου, μπορούν να διακινήθούν προσωπικά δεδομένα, ενώ υπάρχουν κακόβουλοι χρήστες που έχουν ως στόχο να εξαπατήσουν και να προκαλέσουν φθορές σε συστήματα, με στόχο είτε το κέρδος, είτε την προσωπική ικανοποίηση. Η σημασία αυτού του ζητήματος εντείνεται ακόμη περισσότερο αν ληφθεί υπόψη το συνεχώς αυξημένο εμπορικό ενδιαφέρον από τη χρήση του Διαδικτύου. Η ανάπτυξη των τεχνολογιών του Διαδικτύου και η χρήση του από το ευρύ κοινό για πρόσβαση σε διάφορες υπηρεσίες ή πληροφορίες επιτρέπει τη συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Ο χρήστης κατά την περιήγησή του στο Διαδίκτυο αφήνει «ίχνη», όπως οι ιστοσελίδες που επισκέφθηκε, οι αιτήσεις αναζήτησης στις μηχανές αναζήτησης, η διάρκεια επίσκεψης σε διαφορετικές ιστοσελίδες κτλ. Τα δεδομένα αυτά μπορούν να αξιοποιηθούν για τη συναγωγή συμπερασμάτων σχετικά με προσωπικά ενδιαφέροντα και προτιμήσεις του χρήστη, θέματα υγείας που τον απασχολούν, καταναλωτικές του συνήθειες και λοιπά στοιχεία αξιοποιήσιμα, για σκοπούς άμεσης διαφήμισης και προώθησης προϊόντων.

Τα σύγχρονα ψηφιακά τηλεπικοινωνιακά δίκτυα καθιστούν δυνατή την καταγραφή των στοιχείων επικοινωνίας στη σταθερή τηλεφωνία, στοιχεία τα οποία καταγράφονται και στην κινητή τηλεφωνία –στην οποία μπορεί επίσης να εντοπισθεί και να καταγραφεί η ακριβής γεωγραφική θέση των χρηστών– και είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν κατά

τρόπους που απειλούν την ιδιωτική ζωή τους. Η ανάπτυξη των τεχνολογιών του διάχυτου υπολογισμού (pervasive ή ubiquitous computing) δημιουργεί περαιτέρω απειλές για την ιδιωτική ζωή. Ο διάχυτος υπολογισμός ενσωματώνει τον υπολογισμό στο περιβάλλον, αφού διασυνδεδεμένοι υπολογιστές, σκορπισμένοι στον χώρο, προσφέρουν υπηρεσίες χωρίς να γίνονται αντιληπτοί και χωρίς τη μεσολάβηση ανθρώπου. Οι υπηρεσίες είναι εξατομικευμένες για κάθε χρήστη και λαμβάνουν υπόψη στοιχεία που τον αφορούν, όπως το προφίλ της προσωπικότητάς του, τη θέση του, συνθήκες του περιβάλλοντός . Εξελίξεις της βιομετρικής τεχνολογίας είναι δυνατόν να επιτρέψουν την αξιοποίηση της ομιλίας, της συμπεριφοράς και της συναισθηματικής κατάστασης ενός ατόμου για την ταυτοποίησή του. Προφανώς, η δυνατότητα για αναγνώριση και ταυτοποίηση κατά έναν συστηματικό και συνεχή τρόπο δηλώνει μια μόνιμη απειλή για την ιδιωτική του ζωή. Η χρήση των τεχνολογιών του διάχυτου υπολογισμού είναι αντίθετη με βασικές αρχές της ισχύουσας νομοθεσίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής, όπως, π.χ., ότι ως κανόνας ορίζεται πως η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του ενώ οι λοιπές προϋποθέσεις νομιμότητας τίθενται ως εξαιρέσεις. Σε περιβάλλοντα διάχυτου υπολογισμού δεν είναι δυνατόν να αποκλειστεί η καταγραφή από άορατους αισθητήρες και κάμερες των δεδομένων κάποιου, λόγω έλλειψης συγκατάθεσης.

Τα πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα να σχεδιασθούν έτσι ώστε να δίνεται στους πολίτες η δυνατότητα πρόσβασης στα προσωπικά τους δεδομένα, καθώς και σε κάθε σχετική με τον χειρισμό τους πληροφορία, όπως, π.χ., ποιος τα συγκέντρωσε, τροποποίησε ή έλαβε γνώση, τεχνικές όπως η ανωνυμία ή η ψευδωνυμία μπορούν να υιοθετηθούν κατά τρόπο αποδεκτό από τον πάροχο των υπηρεσιών, ώστε να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των χρηστών στις υπηρεσίες χωρίς να διακυβεύεται η ιδιωτικότητά τους.

Οι τεχνολογίες ενίσχυσης της ιδιωτικότητας (privacy enhancing technologies) αναπτύχθηκαν προκειμένου να ενισχύσουν την προστασία της ιδιωτικής ζωής στα σύγχρονα πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα, τα οποία υποστηρίζουν υπηρεσίες ή υποδομές, περιορίζοντας τη συλλογή προσωπικών δεδομένων ή εμποδίζοντας τη μη αναγκαία ή ανεπιθύμητη επεξεργασία τους, διατηρώντας ταυτόχρονα τη λειτουργικότητα των συστημάτων. Όμως πολλές φορές η χρήση των τεχνολογιών ενίσχυσης της ιδιωτικότητας δεν είναι εφικτή είτε διότι περιορίζει την πρόσβαση στις υπηρεσίες ή στις υποδομές και μειώνει την απόδοσή τους είτε διότι επαφίεται στον τελικό χρήστη των υπηρεσιών ή των υποδομών, ο οποίος δεν έχει τις ειδικές γνώσεις που απαιτούνται για τον σκοπό αυτόν. Προκειμένου να υποστηρίξουν το δικαίωμα της ιδιωτικότητας, οι τεχνολογίες ενίσχυσής της θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση των πληροφοριακών και επικοινωνιακών συστημάτων. Αν η εφαρμογή των τεχνολογιών αυτών αφηθεί στους πολίτες, τότε μπορεί να βιώσουμε ένα «χάσμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής» μεταξύ όσων έχουν την ικανότητα και τις γνώσεις να προστατέψουν την ιδιωτική τους ζωή και εκείνων που δεν μπορούν να το κάνουν.

Στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης υφίσταται το νομικό πλαίσιο για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και βασίζεται στις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης 95/46 (για την προστασία του ατόμου κατά την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και την ελεύθερη διακίνηση αυτών), 97/66 και 2002/58 (για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα και στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών). Ωστόσο, υπάρχουν αποκλίσεις μεταξύ των νομικών ρυθμίσεων και του επιπέδου της προστασίας στην καθημερινή πρακτική, ενώ, πολλές φορές, το κανονιστικό πλαίσιο των Αρχών Προστασίας των Προσωπικών

Δεδομένων παρακολουθεί με καθυστέρηση ή δεν παρακολουθεί τις τεχνολογικές εξελίξεις. Οι κυβερνήσεις των χωρών έχουν την ευθύνη για την ενίσχυση του πλαισίου λειτουργίας των εν λόγω Αρχών, οι οποίες θα πρέπει να διαθέτουν τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους και τις τεχνολογικές υποδομές, ώστε να χειρίζονται εγκαίρως και αποτελεσματικά τις υποθέσεις και τα παράπονα των πολιτών και να διενεργούν ελέγχους στις υποδομές και στα πληροφοριακά και επικοινωνιακά συστήματα των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών.

Η ελευθερία της έκφρασης, η ελευθερία της επικοινωνίας, η ελεύθερη οικονομία, η προστασία της ιδιωτικής ζωής αναοριοθετούν το περιεχόμενό τους προσθέτοντας κάθε τόσο νέα δεδομένα. Σε αυτή τη διαδικασία καθοριστική είναι η συμβολή της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Είναι εκείνη, η οποία επιφορτίζεται με το έργο της τήρησης και της εφαρμογής των κανόνων και των διατάξεων του Ν.2472/97 που αφορούν ευαίσθητες για την αξία και την ελευθερία του ατόμου περιοχές, με βασική αποστολή την αντιμετώπιση κινδύνων που απειλούν τα ανθρώπινα δικαιώματα που προέρχονται όχι μόνο από την κρατική, αλλά και από κάθε άλλη μορφή ιδιωτικής εξουσίας.

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα βρίσκεται στην εμπροσθοφυλακή της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής του ατόμου. Η Αρχή πάντα αποσκοπώντας στη βελτίωση των υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο, φαίνεται ότι προχωρεί σταδιακά στην ποιοτική αναβάθμιση των δραστηριοτήτων της. Έτσι, σύμφωνα με τις Εκθέσεις Πεπραγμένων της προχωρεί σταδιακά και με συστηματικό τρόπο στη συνέχιση του έργου της. Οι αρχικές διαπιστώσεις είναι αρκετά αισιόδοξες, με περιθώρια βελτίωσης, αναφορικά με την ευαισθητοποίηση των ατόμων στα ζητήματα για την προστασία των προσωπικών δεδομένων

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η αναζήτηση της χρυσής τομής από τις κυβερνήσεις πρέπει να βασίζεται στον στρατηγικό σχεδιασμό της διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων με στόχο:

- Την ενίσχυση της δημόσιας εμπιστοσύνης.
- Τη βελτίωση της ακρίβειας και αξιοπιστίας των δεδομένων.
- Την ασφάλεια των υπηρεσιών δικτύων.
- Την ανταπόκριση του θεσμικού πλαισίου στις κυοφορούμενες αλλαγές.
- Την οργάνωση και διοίκηση των πληροφοριών.

Αποτέλεσμα μιας τέτοιας στρατηγικής θα είναι να πολλαπλασιάζονται οι πιθανότητες άρσης της διάστασης μεταξύ του δικαιώματος της ιδιωτικότητας και του δικαιώματος του πολίτη στην πληροφόρηση.

Πάνω από όλα, κρίνεται απαραίτητη η βαθμιαία αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών καθώς και η εδραίωση της συνείδησης, ότι η προστασία των προσωπικών δεδομένων, αφορά την ουσία και την λειτουργία της ίδιας της Δημοκρατίας. Τελικά η προστασία των προσωπικών δεδομένων πρέπει να αποτελεί υπόθεση όλης της κοινωνίας κρατικής εξουσίας και πολιτών, σε μια δημοκρατική κοινωνία **καθώς η Δημοκρατία είναι ένα συνεχές άθλημα.**